

hoc non Dominus, sed Apostolus prohibet. Quod enim Dominus prohibet, fieri omnino non licet. Monet ergo Apostolus, quo possit esse multorum occasio lucrandorum, ut fideles conjuges in relinquentibus infidelibus permilla licentia non utantur. Tibi autem videtur infideles quoque dimitti à fidelibus non licere: quia hoc vetat Apostolus: cum ego dicam licere, quia hoc non vetat Dominus; non tamen expedire, quia hoc ne fiat, monet Apostolus, qui reddidit etiam rationem, cur fieri non expediat, quamvis liceat. Quomodo enim scis (inquit) mulier, si virum saluum facies? aut unde scis vir, si salvam facies uxorem? cum & superius dixisset: Sanctificatus est enim vir infidelis in muliere fidei: Sanctificatus est mulier infidelis in fratre: hoc est in Christiano: Alioquin filii vestri, inquit, immundi essent: nunc autem sancti sunt. Sic ad lucrandos conjuges, & filios Christo, etiam exemplis, quae jam provenerant, videtur hortatus. Cur ergo non expediat infideles conjuges dimitti à fidelibus, causa evidenter expressa est. Non enim propter vinculum cum talibus conjugale servandum, sed ut acquiescantur Christo, recedi ab infidelibus conjugibus Apostolus vetat. Multa sunt enim facienda non jubente Lege, sed libera charitate: & ea sunt in nostris officiis gratiora, quae cum liceret nobis etiam non impendere, tamen causa dilectionis impendimus. Unde prior Dominus ipse cum tributum se non debere monstrasset; solvit tamen, ne scandalizaret eos, quibus ad aeternam salutem modum hominem contulabat. Jam vero Apostolus, quemadmodum ista commendat, ejus verba testantur, ubi dicit: Cum enim sim liber ex omnibus, omnium me servum feci, ut plures lucrifacerem: cum paulo superius dixisset: Numquid non habemus potestatem manducandi, & bibendi: nunquid non habemus licentiam sovorem mulierem circumducendi, sicut ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas? An ego solus, & Barnabas non habemus potestatem hoc operandi? Quis militat suis stipendiis nunquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis parit oves, & de lacte eius non comedit? Et paulo post: Si alius, inquit, potestatis vestra participat; quare non magis nos, sed non usi sumus hac potestate: sed omnia toleramus, ne quod impedimentum demus Evangelio Christi.

IX. IDEM AUGUSTINUS ibidem, c. 18. Et seq. [c. an. 419. in Africa.]

Ab infidelibus conjugibus licet recedere, sed non expedit.

Sic enim recedere ab infidelibus uxoribus, vel maritis fideles viri, vel feminae non prohibentur à Domino, ut neque jubentur. Nam si dimittere tales conjuges jubentur; nullus locus esset consilio monentis Apostoli, ne hoc fieret. Nullo enim modo, quod Dominus jubet, servus bonus fieri prohiberet. Item paulo post. Cum ergo cepisset Gentibus Evangelium praedicari, jam conjunctos gentiles Gentilibus comperit conjugari. Ex quibus si non ambo crederent, sed unus, aut unus infidelis cum fidei consentiente habitare; nec prohiberi à Domino debuit infidelem dimittere, nec juberi: idem fœliciter non prohiberi, quia iustitia permittit à fornicatōe dimittere, & infidelis hominis fornicatio est major in corde: nec vera ejus pudicitia cum conjugate dici potest: quia omne, quod non est ex fide, peccatum est: quamvis veram habeat fidei pudicitiam, etiam cum infidelis conjugis, sed non habet veram. Ideo autem nec juberi debuerunt fideles ab infidelibus separari: quia non contra iustionem Domini gentiles fuerant ambo conjuncti. §. 1. Quoniam ergo ab infidelis fidelem dimittere nec prohibet, nec jubet Dominus; idem, ut non dimitteat, Apostolus quoque dicit, non Dominus, habens utique Spiritum Sanctum, in quo dare possit utile, & fidele consilium. Unde cum dixisset de muliere, cujus vir mortuus fuerat: Beatior autem erit si sic permanserit, secundum consilium meum; ne quis hoc consilium tamquam Humanum, ut Divinum contemneret putaret, adjecit: Puto autem, quod ego Spiritum Dei habeam. Proinde intelligendum est, etiam ipsa, quae non à Domino jubentur, sed à sancto ejus famulo utiliter suadentur, eodem Domino inspirante suaderi. Abit enim ut quicquam Catholicus dixerit, quod suadet Spiritus Sanctus, non Dominum laedere, cum & ipse Dominus sit, & inseparabilia sint opera Trinitatis. Dicit tamen: De virginibus autem preceptum Domini non habeo: consilium autem do: non ut hoc consilium alienum existimemus à Domino; cum continuo sequatur, & dicat: tamquam misericordiam consecutus à Domino, ut fideles essent. Secundum Deum ergo dat fidele consilium in eo Spiritu, de quo ait: Puto autem, quod ego Spiritum Dei habeam. §. 2. Verumtamen aliud est Domini jubentis imperium: aliud conservi fecundum misericordiam charitatis, quae illi à Domino est inspirata, atque donata, fidele consilium. Aliud ibi facere non licet; hic autem licet: ita sane, ut ipsum licentiam partem quidem expediat, partem non expediat. Expedi tunc, quando non solum per justitiam, quae coram Domino est, permittitur; sed etiam hominibus nullum ex hoc impedimentum salutis inferunt: velut cum dat consilium non nubendi Apostolus virginibus (unde preceptum Domini se non habere testatur) licet aliud facere, id est, nubere, & minus, quam continentiae, bonum tamen tenere nuptiarum: ipsi quoque licentiam etiam expedit; quoniam in veritate & illicita ruituram carnis infirmitatem sic excipit honestate nubendi,

al. Quid.

ibid. c. 14.

al. morem.

ibid. 13.

Beda 1. Cor. 7. Ann. 1. c. 101.

Sup. ead. in princip. Rom. 14.

1. Cor. 7.

al. quando.

ibid.

ut neminem impediatur ad salutem: quamvis magis expedit, magisque honestum esset, si virgo consilium, quo preceptum eam non compellit, arripere. Tunc autem non expedit id, quod licitum est; quando permittitur quidem, sed ut us ipsius potestatis alius asserit impedimentum salutis: sicut est (unde jamdiu loquimur) discessio fidelis conjugis ab infidelis: quam non prohibet Dominus precepto Legis; quia coram illo injusta non est: sed prohibet Apostolus consilio charitatis, quia infidelibus asserit impedimentum salutis: non solum, quia perniciolosissime scandalizatur offensi; verum etiam, quia cum in illa conjugia occiderent vivere eis, à quibus dimittentur; adulterinis nexibus colligati difficillime resolvuntur. §. 3. Ideo hic ubi id, quod licet, non expedit; non potest dici, si dimiserit infidelem, bene facit: si non dimiserit, melius facit: sicut dictum est: Qui dat nuptium, bene facit: Et qui non dat nuptium, melius facit: quoniam illud non solum utrumque pariter licet (unde ad nihil horum precepto Domini quisquam compellitur) sed etiam utrumque expedit, aliud minus, aliud amplius. Unde ad id, quod amplius expedit, consilio Apostoli, quicumque potest capere, provocatur. Hic autem, ubi de dimittendo, vel non dimittendo infidelis conjugio queritur; utrumque quidem pariter licet: utrumque quidem quae coram Domino est; & idem nihil horum Dominus prohibet: sed non utrumque expedit propter infirmitates hominum: & idem id, quod non expedit, Apostolus prohibet, dante sibi Domino liberum prohibendi locum: quia neque id, quod monet Apostolus, prohibet Dominus; neque id, quod prohibet Apostolus, jubet Dominus. Quod nisi ita esset; neque contra prohibitionem Domini Apostolus aliquid moneret, neque contra iustionem ejus aliquid prohiberet. §. 4. Proinde in his duabus causis, una de nubendo, vel non nubendo, altera de infidelis conjugio dimittendo, vel non dimittendo, aliquid simile invenitur in verbis Apostoli, & aliud diffimile. Simile quidem, quod ibi dicit: preceptum Domini non habeo, consilium autem do: & hic dicit: ego dico, non Dominus. Quale est enim, preceptum Domini non habeo: tale est, non dico Dominus; & quale est, consilium do: tale est, ego dico. Illud autem diffimile est, quia de nubendo, & non nubendo dici potest, hoc bene fieri, illud melius; quoniam utrumque expedit, minus unum, magis aliud: at vero de conjugio infidelis dimittendo, vel non dimittendo, quoniam unum horum non expedit, aliud expedit, dicit non oportet, qui dimittit, bene facit: & qui non dimittit, melius facit: sed dicit oportet, non dimittat: quia est licet, non expedit. Sic ergo possumus dicere, melius esse infidelem conjugem non dimittere, quamvis liceat & dimittere: quemadmodum recte dicimus melius esse, quod & licet, & expedit; quam id, quod licet, & non expedit. §. 5. His de causis factum est, ut exponens Domini formam, quem prolixum in monte habuit, ubi ventum est ad questionem de conjugibus dimitendis, vel non dimitendis, adhibitis etiam Apostolicis testimoniis dicerem, consilium esse Apostoli, non preceptum Domini, ubi ait: Ceteris autem ego dico, non Dominus; monens eos, qui habent conjuges infideles, ut consentientes habeat secum non dimitterent. Quod utique idem monendum, non jubendum fuit: quia non tanto pondere prohibendi sunt homines facere licita, quamvis non expediant, quanto pondere prohibenda illicita. Si autem alicubi Apostolus etiam illa, qua jubenda sunt, monere dignatus est; hoc fecit parcendo infirmitati, non praedjudicando iustioni. Unde ipse dixit: Non ut consilialem vos, haec scribo, sed ut filios meos charissimos moneo: quid habet quæstionem, ubi ait: Ego dico, non Dominus, item, ubi ait: Ecce ego Paulus dico vobis, quia si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit? Numquid etiam hic dicit: Ego dico, non Dominus? Non sunt itaque ista similia: quia etiam illa, quae jubet Dominus, non est indignum, neque contrarium, si eadem monet Apostolus. Monemus enim, quos charos habemus, ut faciant Domini præcepta, vel iusta. Cum vero ait: Ego dico, non Dominus; satis ostendit Dominum non prohibere quod ipse prohibebat. Prohibuisset autem Dominus, si esset illicitum. Ergo secundum ea, quae supra diximus, multumque vestravimus, licitum erat per justitiam: sed etiam licitum non erat faciendum propter liberam benevolentiam. §. 6. Tu vero, cui placet ita non licere, quod non vetat Dominus, sed Apostolus, quemadmodum non licet, quod vetat Dominus; cum exponere voluisses, quid sibi vellet, quod ait: Ego dico, non Dominus: cum alloqueretur fideles, quibus essent conjuges infideles; dixisti, quia Dominus iustus, ne conjugia sibi diversae Religionis copularentur; & ipsum adhibuisti testimonium Domini dicentis: Non accipies uxorem filio tuo de filiabus alienigenarum, ne traducat eum post Deos suos, & pereat anima eius. Addidisti etiam verba Apostoli, ubi ait: Mulier alligata est, quamvis vir ejus vivo: quod si mortuus fuerit vir ejus, liberata est: cui vult, nubat: tantum in Domino. Quod ita exposuisti, ut ad jungeres, id est, Christiano. Deinde factus es, & addidisti: Hoc est ego Domini preceptum tam in veteri, quam novo Testamento, ut non nisi unus Religiois & fidei conjugia sibi maneat copulata. Si hoc ergo est Domini preceptum tam in veteri Testamento, quam in novo, & hoc jubet Dominus, hoc docet Apostolus, ut non nisi unus Religiois, & fidei maneat copulata conjugia;

ibid. c. 19.

1. Cor. 7.

1. Cor. 7.

al. aliud.

ibid. c. 20.

ibid. c. 14.

al. fi.

1. Cor. 4.

Gal. 5.

al. ergo.

ibid. c. 21.

Deut. 7.

1. Cor. 7.

al. aisti.

1. Cor. 7.

1. Cor. 7.

1. Cor. 7.

2. Cor. 13.

GRATIAN.

4. Part.

GRATIAN.

2. Part.

Burch. 1. 4.

1. Ivo. p. 1.

1. c. 277.

1. Pan. 1. 1.

1. c. 71.

1. c. 72.

1. c. 74.

quare contra hoc Domini iustum, contra doctrinam suam, contra preceptum veteris, & novi Testamenti jubet Apostolus, ut diversae fidei conjugia maneant copulata? Quia Paulus, inquit, gentium Praedicator, & Apostolus jam in conjugio positos non solum monet, sed etiam jubet, ut si unus aut una è conjugibus credidisset, alterum, vel alteram non credentem, secum tamen habitare consentientem non dimitteret. His verbis quid aliud hoc esse, aliud illud, satis evidenter ostendit. Illud enim de his conjugibus agit, quae sibi primitus copulantur, ne nubat femina non fidei Religiois viro, vel ne vir talem doceat uxorem: id enim (ut dicit) jubet Dominus, docet Apostolus, utrumque præcipit Testamentum. Hoc autem diversum esse quis abunde, ubi agit non de conjugendis, sed de conjugatis? Ambo quippe unus eisdemque infidelitatis fuerunt, quando conjuncti sunt: sed Evangelium cum venisset, alter vel altera sine altero crediti. Si ergo aliud est hoc (quod sine scrupulo ullius dubitationis appareat) quod fidelem cum infideli in conjugio permanere non & Dominus, sicut Apostolus jubet? Nisi forte loco isto vacat, quod tam fidenter ipse Apostolus ait: An vultis experimentum accipere ejus, qui in me loquitur Christus? Et utique Dominus est Christus. §. 6. Intelligitne, quid dicam? An in hoc explanando aliquando diligentius immorabor? Attende, ut rem ipsam tamquam in conspectu considerandam pleniori sermone ponamus. Ecce conjuges duo unus infidelitatis fuerunt, quando conjuncti sunt. Nulla de his quaestio est, quae pertinet ad illum Domini iustionem, doctrinamque Apostolicam, & preceptum veteris, & novi Testamenti, quod prohibet fidelem cum infideli conjugium copulare. Jam sunt conjuges, & ambo adhuc sunt infideles: adhuc tales sunt, quales fuerunt, antequam jungerentur, qualisque conjuncti sunt. Venit Evangelii Praedicator, credit eorum unus, aut una: sed ita ut infidelis cum fidelem dimittat, an non jubet? si dixeris, jubet, reclamat Apostolus: Ego dico, non Dominus. Si dixeris, non jubet, causam requiro. Neque illam mihi responsurus es, quam tuis literis indidisti, quia Dominus prohibet fidelem infidelibus jungi. Hic enim nullo modo est ista causa: de jam junctis loquimur, non de jungendis. Si ergo tu causam non invenisti, cur non vetet Dominus, quod vetat Apostolus: (certis enim jam, ut existimo, non esse ipsam, quam esse putaveras) vide, ne forte ista sit, quae mihi vix est & tunc profertenda, & nunc defendenda: ut scilicet illud intelligamus dicere Dominum, quod habet coram illo nullo modo transgredienda iustitia, id est, quod ita jubet, aut vetat, ut aliud facere omnino non liceat. §. CORR. ROM. a. Jubet Apostolus. Quae sequuntur usque ad verbum in conjugio, addita sunt ex B. Augustino: quemadmodum & in extremo à verbo, eade modo, usque ad finem, ut sit perfecta sententia. Multa autem sunt emendata ex eodem originali cum manuscriptis etiam exemplaribus, & Beda collato.

GRATIAN.

4. Part.

al. fi.

1. Cor. 4.

Gal. 5.

al. ergo.

ibid. c. 21.

Deut. 7.

1. Cor. 7.

al. aisti.

participatione subvertantur. Quicumque ergo ex his, qui baptizati sunt, amodo infidelium consortia non vitant: venit: & hi Christianis donentur, & illi publicis caedibus deputentur.

XIII. ITEM EX SEXTA SYNODO, c. II. [An. 692. Constantinopoli.]

Cum Judæis nec manducandum, nec habitandum, nec ab eis medicamentum accipiendum est.

Nullus eorum, qui in sacro sunt Ordine, aut Laicus, qui baptizati sunt, amodo infidelium consortia non vitent: venit: & hi Christianis donentur, & illi publicis caedibus deputentur.

XIV. ITEM EX CONCILIO AGATHENSI, c. 40. [An. 506. in Gallia.]

Clerici, si Laici vident Judæorum convivium, nec eos ad sua consortia recipiant.

Omnes deinceps Clerici, si Laici, Judæorum convivium vitent: nec eos ad convivium quicumque accipiat: quia cum apud Christianos communibus cibis non utantur, indignum, atque sacrilegum est eorum cibos à Christianis sumi: cum ea, quae Apostolo permittente nos sumimus, ab illis judicentur immunda: ac sic inferiores incipient esse Christiani, quam Judæi: si nos, quae ab illis apponuntur utantur: illi vero à nobis oblata contemnunt.

PITH. Accipiat. 3. V. C. excipiat.

Ex his itaque evidenter colligitur, conjugium esse inter Infideles. Illud vero Apostoli: Omne, quod non est ex fide, peccatum est: non ita intelligendum est, ut quidquid fit ab Infidelibus, credatur esse peccatum: sed omne, quod contra conscientiam fit, adificat ad gehennam. Unde Ambrosius. [Peccatum est, quod aliter fit, quam probatum est.] §. 1. Item Augustinus super eundem locum. [Omne, quod aliter fit, quam probatum est, peccatum est: non tamen omne, quod fit cum fide, bonum est. Ignorantia enim, quae est ex culpa, nocet.] Hinc etiam Apostolus ait: Beatus, qui non iudicat semetipsum in eo, quod probat: id est, qui non facit damnabilem se ipsum aliter faciendo, quam probet esse faciendum. Vel, quod omne, quod non est ex fide, dicitur esse peccatum: quia quidquid ea fide non fit, ut ad aeternam valeat salutem, inutile reputatur apud Dominum. Unde Augustinus ait: [Omnis infidelium vita peccatum est: nec valet esse bonum, quod fit ab illo Deo. Ubi enim desit agnitio aeternae, & incommutabilis veritatis, falsa virtus est etiam in optimis moribus.] §. 2. Item cum dicitur: Non est verum pudicitia hominis infidelis cum conjugis sua; negatur pudicitia esse vera, quantum ad effectum, ad premium videlicet aeternae salutis. Sicut enim apud Haereticos Sacramenta negantur esse vera, non quantum ad formam, sed quantum ad virtutem: sic & Virtutes negantur esse verae apud Infideles; non quia verae in eis sunt, juxta illud Hieronimi: [Virtutibus Romanis promeruerunt imperium;] sed quia effectum aeternae salutis. §. 3. Item illud Ambrosii. [Non est putandum matrimonium, quod extra Deum decretum factum est: sed cum cognoscitur, est emendandum.] Non ostendit conjugium non esse inter Infideles. Nullo enim Domini precepto Gentiles prohibentur conjugii gentilibus. Nec ergo eorum conjugium extra Dei decretum fit: illa itaque auctoritate jubentur separari ab invicem, qui contra Dei, vel Ecclesiae decretum copulati sunt: utpote infideles cum fidelibus, vel consanguinei cum consanguineis, vel affines cum affinibus. Hi omnes, si sibi invicem copulati fuerint; separandi sunt. Hinc etiam

Verum hoc idem statutum est, ne dum fideles salutem querit infidelis; potius ipse cum ea infidelitatis perditionem inveniat. Unde tam de filiis Judæorum, quam de ceteris ad fidem venientibus, ut infidelium consortia vitent, statutum est.

XI. ITEM IN EODEM CONCILIO, c. 59. [An. 633. ibid.]

A parentum infidelium separatur consortio fideles filii, ne eorum involvantur erroribus.

Uxoribus filios, vel filias, ne parentum ultra involvantur erroribus, ab eorum consortio separari decernimus, deputatos aut Monasteria, aut Christianis viris, aut mulieribus Deum timentibus, ut sub eorum conversatione cultum fidei discant; atque in melius instituti tam in moribus, quam in fide proficiant.

XII. ITEM IN EODEM, c. 61. [An. 633. ibid.]

Judæis ad fidem venientibus cum infidelibus nulla sit communitio.

Eppe Malorum consortia etiam Bonos corrumpunt: quanto magis eos qui ad vitam proni sunt? Nulla igitur ultra communio fit Hebraeis ad fidem Christianam translatis, cum his, qui adhuc in veteri ritu consistunt: ne forte eorum

Part. I.

GRATIAN.

5. Part.

1. c. 116.

1. Tim. 4.

1. c. 116.

1. c. 116.

1. c. 116.